

התוועדות

כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

יום ב' דחג השבועות, ה'תשל"ד

חלק א – יוצא-לאור לחג השבועות, ה'תשפ"א

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

החיילת ב„צבאות השם“

מרים שתחי

ליום הולדתה כ"ב אייר ה'תשפ"א

ולזכות אחי ואחיותי חיילים ב„צבאות השם“

חנה, מנחם מענדל, שרה בלומא, אהרן שמחה ושלוש דובער

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' ישראל יונתן וזוגתו מרת נחמה דינה שיחיו זילברשטרום

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' טוביה וזוגתו מרת ברכה מירל שיחיו זילברשטרום

הרה"ת ר' מרדכי וזוגתו מרת שטערנא שיחיו שטרן

הרה"ת ר' נחום אברהם וזוגתו מרת לנא שיחיו יעקובוביץ

הוספה

בי"ה, אסרו חה"ש תשי"ט
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכוי
מוה' דוד נתן שי

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אשר נולדה בת לנכדתו תי' למזל טוב,
הנה יה"ר מהשי"ת שהורי' שי' יגדלה לתורה ולחופה ולמעשים טובים
מתוך הרחבה,

וירוו מהם ומכל יו"ח שיחיו רוב נחת חסידותי.

בברכת מזל טוב ולאסור לקשר ולהמשיך מ"ת לכל השנה כולה.

המשכה הנ"ל זהו"ע חוטי הציצית — לקו"ת קורח נג, א.

מוה' דוד נתן: לעסער, ברוקלין. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ה אגרת א'שטו. חכ"ב
אגרת ח'תקנט, ובהנסמן בהערות שם.

ולאסור כ"ו: ע"ש ענינו של יום — כתאריך האגרת — אסרו חג השבועות.

חוטי הציצית: אשר הנמען הי' "זהיר בה טפי להשפיע על הרבים בענין זה", כבאג"ק ח"א
אגרת ג'תקעח. וראה גם אג"ק ח"ג אגרת תקיד. ח"ו אגרת א'תשכב. ח"ג אגרת ד'שפז (בשולי
האגרת). ד'תקמב. ח"ד אגרת ד'תתקעא. ח"ח אגרת ו'תתקפו.

לקו"ת קורח נג, א: ושם: "וזה"ש במתן תורה* הי' בצאתך משעיר כ"ו, שהי' הגילוי ע"י בחי'
שערות .. לפי שהי' ההמשכה שלא כדרך השתלשלות .. שמה שצריך נ' אלפים יובלות עד
שיתגלה אור א"ס ב"ה נתגלה בשעת מתן תורה בעולם הזה, והוא ע"י ל"ב נתיבות שהם ל"ב
חוטי הציצית שהם בחי' שערות, דהיינו כמו בהשערה כו"ו".

(* ס' שופטים ה, ד (ובפרש"י).

בס"ד.

פתח דבר

לקראת חג השבועות הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק מהתוועדות יום ב'
דחג השבועות ה'תשל"ד, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכח תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו
נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ראש חודש בו זמן מתן תורתנו, ה'תשפ"א (הי' תהא שנת פלאות אראנו),
שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר ז"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2021 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

כידוע ביאור רבינו הזקן¹⁰³ במ"ש¹⁰⁴ "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" (לא רק בדורו, אלא גם עד סוף כל הדורות), שעיקר ענוותנותו של משה היתה לגבי דרא דעקבתא דמשיחא; והרי מדתו של משה היא מדת האמת¹⁰⁵, כך, שבודאי ידע מעלותיו כו', ואעפ"כ הי' אצלו באמת רגש של נחיתות ("אַרְאָפְּגַעפֶּאֶלְנְקִיטִי") כלפי דרא דעקבתא דמשיחא, מצד גודל מעלת המס"נ שמתגלית דוקא בכחי' העקב שברגל. וזהו גם מ"ש¹⁰⁶ "והי' עקב תשמעון גו' ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החדש וגו'", שיש ב' פירושים ב"עקב"¹⁰⁷: (א) שקאי על מצוות קלות שאדם דש בעקביו, (ב) שקאי על הזמן של עקבתא דמשיחא, ושני הפירושים קשורים זכ"ז — שבזמן דעקבתא דמשיחא יש הדגשה יתירה בנוגע למצוות הקשורות עם העקב שברגל, ללא שכל והרגש כו', ודוקא עי"ז זוכים לענין הברית והחדש כו'.

יד. וענין זה קשור גם עם המנהג שהולכים ברגל — ומהלך רב — כדי לשמח יהודים בשמחת יו"ט, שזוהי מצוה התלויה ברגל, בכחי' "רגליך לטוב ירוצו"¹⁰⁸, ולא עוד אלא שעושים זאת בזריזות, ובשמחה וטוב לבב.

ועל זה מגיע להם שכר מיוחד, ולכל לראש, שבהתאם לכך שדוקא ברגל מתגלה יותר רצון האדם, אשר, במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא, הנה עי"ז נמשך רצון העליון בגילוי ובפועל, והרי הרצון העליון הוא שכל מקום יהי' בבחינת דירה לו ית', בגאולה האמיתית והשלמה. ולכן: כל אלו שהלכו כו' — יאמרו עתה לחיים וינגנו וינגון שמחה. ויהי' שפעולה זו — בתוך שאר הפעולות בלימוד התורה וקיום המצוות כולל גם הענין ש"בכל דרכיך דעהו", שנעשים מתוך שמחה ברגעי הגלות האחרונים — תמהר ותזרו ביאת משיח צדקנו, שמוכן וממתין לבוא "היום אם בקולו תשמעו"¹⁰⁹, ביחד עם ביהמ"ק השלישי, ש"בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבא משמים"¹¹⁰, ויקויים היעוד¹¹¹ "לילה כיום יאיר", בעגלא דידן.

* * *

- (103) ראה תו"א שמות נב, ב. וראה גם
 תו"מ חס"ח ע' 309. וש"נ.
 (104) בהעלותך יב, ג.
 (105) ראה שבת קי, סע"א. קיא, סע"א.
 (106) שמור"ר פ"ה, יו"ד. ועוד.
 (107) ר"פ עקב.
 (108) טוואר"ח בתחלתו. וראה קיצוש"ע
 סקל"א סט"ז.
 (109) תהלים צה, ז. וראה סנהדרין צח, א.
 (110) פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.
 (111) שם קלט, יב.

בס"ד. שיחת יום ב' דחג השבועות, ה'תשל"ד.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה.

א. ענינו המיוחד של חג השבועות (נוסף על היותו אחד משלשת הרגלים שענינם "מועדים לשמחה"¹) — "זמן מתן תורתנו"² — קשור עם משה רבינו, ש"קיבל תורה מסיני"³, והתורה נקראת על שמו⁴, כמ"ש "זכרו תורת משה עבדי", ועד שבשעת מ"ת הי' הענין ש"בך יאמינו לעולם"⁵, וכמ"ש הרמב"ם "במה האמינו בו — במעמד הר סיני שענינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר וכו'".⁶

[ולהעיר, שענין זה בא בהמשך להמבואר לפני"ז — בפרק והלכה בפ"ע (והרי גם חלוקת ההלכות ברמב"ם היא בתכלית הדיוק, ועד שלמדים מזה ענינים להלכה)⁸ — מעלת נבואת משה לגבי שאר הנביאים, ומזה מוכן שזהו יתרון במעלת בדרגת משה].

ויש עוד ענין בחג השבועות, ששייך לדוד המלך — שאז קורין מגילת רות, לפי שבעצרת מת דוד⁹, ואיתא באחרונים¹⁰ שגם נולד בשבועות. ועוד ענין בחג השבועות שניתוסף בדורות האחרונים — שהוא גם יום ההילולא של הבעש"ט.

ב. והנה, אע"פ שכבר דובר כמ"פ¹¹ אודות ג' ענינים אלו, הרי עניני התורה הם באופן ד"הפך בה והפך בה"¹², כך, שיכולים תמיד להוסיף בביאור הענינים.

והסדר בזה — שהרי אי אפשר לדבר אודות כל ג' הענינים בבת אחת — צריך להיות לפי סדר הזמנים,

- (1) נוסח התפלה וקידוש דיו"ט.
 (2) אבות רפ"א.
 (3) ראה שבת פט, א. מכילתא בשלח טו,
 א. שמור"ר פ"ל, ד. וש"נ.
 (4) מלאכי ג, כב.
 (5) יתרו יט, ט. וראה גם תו"מ חע"א ע'
 179. וש"נ.
 (6) ה'ל' יסוה"ת פ"ח ה"א.
 (7) פ"ז ה"ו.
 (8) ראה תו"מ — יין מלכות ריש ע' 18,
 ובהערה 11 שם. ועוד.
 (9) ירושלמי ביצה פ"ב ה"ד. חגיגה פ"ב
 ה"ג.
 (10) ראה שערי תשובה או"ח סתצ"ד
 סק"ו. וראה גם שיחת יום ב' דחה"ש תשל"ל
 ס"י (תו"מ ח"ס ע' 383). וש"נ.
 (11) ראה גם שיחת יום ב' דחה"ש דאשתקד
 ס"ט (תו"מ חע"ב ריש ע' 310). וש"נ.
 (12) אבות פ"ה מכ"א.

— אע"פ שיש גם סברא להיפך, שיש להתחיל בענין היותר קרוב לזמנינו. וע"ד שמצינו להלכה שכיבוד אביו קודם לכיבוד זקנו¹³ [אע"פ שיש סברא לומר¹⁴ שכיבוד זקנו קודם לכיבוד אביו, לפי שהוא ואביו חייבים בכבודו, וכמו שכיבוד אב קודם לכיבוד אם, לפי שהוא ואמו חייבים בכבודו¹⁵, ועד"ז כיבוד רבו קודם לכיבוד אביו, לפי שהוא ואביו חייבים בכבודו¹⁶], לפי שאביו קרוב יותר אליו¹⁷ —

לכל לראש — הענין דמ"ת ששייך למשה רבינו, ולאח"ז ענין הסתלקות דוד, ולאח"ז ענין הסתלקות הבעש"ט, שהרי לפני הסתלקות הבעש"ט היו בחג השבועות רק ב' ענינים, מ"ת והסתלקות דוד, ולפני הסתלקות דוד הי' בחג השבועות רק הענין דמ"ת (שרק ענין זה הי' אז בפועל ובגלוי, ואילו שאר הענינים היו אז בהעלם, ונתגלו לאח"ז), ולכן יש להתחיל בענין דמ"ת ששייך למשה רבינו.

ג. ויש להוסיף במעלת הענין דמ"ת שקשור עם משה רבינו — שמודגש בו יותר ענין הנצחיות:

לכל לראש — ישנו הענין ד"הימים האלה נזכרים ונעשים¹⁸, שכאשר "נזכרים" אזי חוזרים ו"נעשים", שכן הוא בכל הענינים.

ונוסף לזה ישנו ענין הנצחיות המודגש במיוחד בתורה — ש"התורה היא נצחית"¹⁹, וכפי שמבאר הרמב"ם²⁰ (בהמשך לביאור מעלת משה רבינו) מעלת התורה "שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת כו'".

ונוסף לזה ישנו ענין הנצחיות המודגש במיוחד אצל משה רבינו (ש"ק"בל תורה מסיני"²¹) — שמעשה ידיו הם נצחיים, כמארז"ל²¹ שלא שלטו בהם שונאים, אלא "נגנז אוהל מועד קרשיו ובריחיו ועמודיו ואדניו כו'", וכמו"כ נגנזו הארון, המנורה, השולחן והמזבח²² (וקיימים גם עתה), ולא כמו בית ראשון ושני והכלים שבהם כו'; ועד שאילו זכינו היתה הגאולה ממצרים גאולה שאין אחרי' גלות²³, שזהו מצד ענין הנצחיות שבכל הענינים שנעשו ע"י משה.

13 רמ"א יו"ד סר"מ סכ"ד.

14 ראה שו"ת מנח"א ח"ג סל"ג.

15 קידושין לא, א. רמב"ם הל' ממרים

פ"ו הי"ד. טושו"ע יו"ד שם סי"ד ובש"ך שם.

16 כריתות כה, סע"א (כמשנה).

17 ראה גם תו"מ ח"י"ח ריש ע' 165. וש"נ.

18 אסתר ט, כח. וראה רמ"ז בס' תיקון

שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א)

פכ"ט.

19 תניא רפי"ז. ובכ"מ.

20 הל' יסוה"ת רפ"ט.

21 סוטה ט, סע"א.

22 ראה הנסמן בלקו"ש חכ"ו ע' 285

בשוה"ג הב' להערה 42.

23 ראה לקו"ש ח"כ ע' 230. וש"נ.

וכאשר מתבוננים בכל הנ"ל, אזי מתבטלים כל המניעות ועיכובים לעסוק בתומ"צ בשמחה וטוב לבב, ונעשים במעמד ומצב ד"תמים תהי' עם ה' אלקיך"⁹⁶, ועד שממשיכים ופועלים תמימות זו גם בארץ, שנעשית "ארץ טובה ורחבה"⁹⁷, החל מחלקו בעולם ועי"ז גם בכללות העולם, שנעשה דירה לו ית' בתחתונים⁹⁸.

* * *

יג. בהמשך להמדובר לעיל אודות ענין הרצון (במקום שרצונו של אדם כו') — הנה בנוגע להתגלות הרצון באברי גוף האדם, יש מעלה לעקב שברגל אפילו לגבי הראש:

ידוע הפתגם⁹⁹ שנקל יותר להכניס את הרגל למים חמים מאשר את הראש. וההסברה בזה — לפי שמצד הראש, שענינו שכל, הבנה והשגה, ישנם חשבונות וכו', משא"כ בנוגע לרגל, הנה כשיש צורך להכניס את הרגל במים חמים, שלכן רוצה לעשות כן, אזי תיכף ומיד נעשה הדבר בפועל. ונמצא, שהתגלות הרצון הוא ברגל יותר מאשר בראש.

ועד"ז בנוגע לקיום המצוות — שעיקר גילוי רצון העליון הוא במצוות התלויות ברגל, כי, במצוות התלויות בשכל שבמוח ורגש שבלב, יכול להיות שעשייתם היא מצד השכל והרגש, ודוקא במצוות שאינם תלויות בשכל ורגש, ואעפ"כ מקיימים אותם, ובשמחה וטוב לבב, אזי ניכר בגלוי שעשייתם היא מצד רצון ה'.

וכן הוא בנוגע לכללות סדר הדורות בעם ישראל:

אמרו רז"ל¹⁰⁰ "אם ראשונים בני מלאכים אנו כו'", והיינו, שיש מעלה בדורות הראשונים לגבי דורות האחרונים, בדוגמת מעלת הראש לגבי הרגל.

אבל אעפ"כ, יש גם מעלה יתירה דוקא בדור האחרון, דרא דעקבתא דמשיחא, שלמרות פחיתותו לגבי שאר הדורות, דור יתום, בדוגמת העקב שברגל שבפשטות הוא החלק היותר תחתון שבגוף, וכן הוא גם בנוגע לענין החיות שלא ניכר בו כו'¹⁰¹, הרי דוקא בדור זה רואים בגלוי מעלת המס"נ כו'.

ועד כדי כך, שאפילו משה רבינו התפעל כשראה את המס"נ של הדור דעקבתא דמשיחא (כמארז"ל¹⁰² ש"הראהו הקב"ה למשה דור דור וכו'"),

96 פ' שופטים יח, יג.

99 ראה סה"מ תרמ"ח ע' קפו ואילך.

97 שמות ג, ח.

הנסמן בתו"מ סה"מ אדר ס"ע עז.

98 ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טו. ב"ר

ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

100 שבת ק"ב, ב.

101 ראה אבות דר"נ ספ"א.

102 ויק"ר פכ"ו, ז.

גוים ואמרו לו עשה מה שישראל אומרינן לך, ולחצו אותו ישראל ביד הגוים עד שיגרש, הרי זה כשר", כי, "זה שאינו רוצה לגרש, מאחר שהוא רוצה להיות מישראל, רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות, ויצרו הוא שתקפו, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני, כבר גרש לרצונו"⁹⁰, והיינו, שאפילו יהודי שנפל למטה ביותר עד כדי כך שלא נוגע לו ("אים רירט ניט אָן") ציווי הקב"ה, ומתפעל רק מגוי שמראה לו פנים זועפות ומכה אותו ("גיט אים אַ שמיץ...") — גם בנוגע אליו אומרים שרק נדמה שעושה זאת בגלל הכאת הגוי, אבל האמת היא שעושה זאת בגלל שזהו ציווי ה', כיון שאמיתית רצונו הוא לקיים ציווי ה'.

וענין זה נפעל במ"ת, שאז נאמר "אנכי הוי' אלקיך", ועי"ז נפעל אצל כל אחד מישראל שהווי' הוא הפנימיות שלו — "אלקיך", כחך וחיותך"⁹¹ (ולאח"ז הרי זה נמשך ומתגלה גם בכחות הגלויים, ע"י לימוד התורה וכו').

והוסיף הבעש"ט לגלות ולבאר, שענין זה הוא אצל כל אחד מישראל בכל מקום ובכל זמן, ובכל מעמד ומצב כו', אפילו אצל יהודי שהוא בבחי' תינוק שנשבה לבין העכו"ם, ומעולם לא שמע אודות יהדות — דכיון שבמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא, והרי הרצון של כל אחד מישראל הוא בשלימות, שרוצה לקיים רצונו של הקב"ה, הנה "שם הוא נמצא", באופן תמידי ונצחי, ולא שייך בזה שינויים או התחלקות בין בניי, בני אברהם יצחק ויעקב, שמקבלים את כל עניניהם בירושה. וגם כאשר אין זה נראה בגלוי — הנה עז"נ⁹⁴ "אל תבט אל מראהו", כיון שזהו רק מה שנראה בחיצוניות, ולכל היותר צריך לרחוץ את הגוף ונפש הבהמית כו', כיון שרצונו של הקב"ה שגם הגוף ונה"ב יהיו במקום ש"שם הוא (רצונו הפנימי והאמיתי) נמצא", כך, שאין צורך לשנות ("איבערמאָכְן") את עצמו, אלא רק להביא את הגוף ונה"ב למקום ש"שם הוא נמצא".

יב. וכללות הענין בזה:

משה רבינו פועל שכל אחד מישראל שלומד תורה מתאחד עם נותן התורה באופן ש"ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד"⁹⁵; דוד המלך פועל שבכחו של כל אחד מישראל להיות במעמד ומצב ד"עבד מלך מלך"; והבעש"ט פועל לגלות את הרצון האמיתי שבכל אחד מישראל באופן שבמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא.

(93) ראה לקו"ת במדבר טז, סע"ד. בלק ועוד.
עג, ג. פינחס פ, א. ר"פ ראה. תו"מ סה"מ (94) שמואל-א טז, ז.
חשון ע' רסת. סיון ע' שלה. תמוז ריש ע' ט. (95) ראה זח"ג עג, א.

וענין זה נוגע גם להלכה — כפי שמצינו בנוגע ל שבועות משה, "ויואל משה"²⁴, שאע"פ שהותרה ובטלה, חלה השבועה על המתפס בה²⁵, כיון שעניניו של משה רבינו הם נצחיים.

ונמצא, שבענין של מ"ת שקשור עם משה רבינו מודגש ענין הנצחיות באופן משולש.

ד. ובכך:

הענין דמ"ת הוא — שאז ניתנה כל התורה כולה, שהרי עשרת הדברות כוללים את כל התורה כולה²⁶, כולל גם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, שגם זה ניתן במ"ת²⁷.

ולא עוד אלא שיש מעלה בפרטי עניני התורה כפי שהם כלולים כולם יחד במ"ת לגבי כל פרט כפי שהוא בפני עצמו — כפי שמצינו בנוגע לבניי, שדוקא כשיש צירוף של כמה פרטים ביחד אזי נעשה מנין ויכולים לומר דבר שבקדושה, ועד"ז בס"ת, שדוקא כאשר כל היריעות מצטרפות ביחד אזי נעשית ס"ת שמברכים עלי' כו'.

ומזה מובן, שלכל לראש צריכה להיות בחג השבועות החלטה הקשורה עם לימוד התורה (כולל גם ענין הלימוד שמביא לידי מעשה — קיום המצוות, ועד"ז בנוגע לענין דתמכין דאורייתא כו') באופן הקשור עם מ"ת, עד שפועל גם על האברים הגשמיים, כמובן ממארו"ל²⁸ "מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן כו'", והיינו לפי ש"כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו"²⁹ — שענין זה נאמר בנוגע לכל אחד מישראל, אפילו פשוט שבפשוטים, שאליו נאמר בעשה"ד בלשון יחיד "אנכי ה' אלקיך (ולא אלקיכם) אשר הוצאתיך (ולא הוצאתי אתכם) וגו"³⁰.

והחלטה זו צריכה להיות בתוקף נצחי, שנמשכת תמיד, במשך כל השנה כולה, בכל ה"שטורעם", שאז הרי הוא בטוח שלא יהיו לו מניעות בעבודתו, ויוכל לעבוד את ה' בשמחה ובטוב לבב, הן בלימוד התורה והן בקיום המצוות, ועד לעבודה ד"בכל דרכיך דעהו"³¹, ובאופן שתומשך לו גם פרנסה כפשוטה בהרחבה, ובשמחה וטוב לבב.

* * *

(24) שמות ב, כא. סז, ב ואילך.
(25) ראה נדרים סה, א. וראה גם מפענח צפונות וצעפ"ג שנסמנו בלקו"ש ח"ח ע' 151. תתרלד.
(26) ראה לקו"ש חכ"ה ע' 382. וש"נ. (30) יתרו כ, ב. וראה יל"ש עה"פ (רמז 27) ראה לקו"ש ח"ט ע' 252. וש"נ. (רפז).
(28) ברכות כב, א. וש"נ. וראה תו"א יתרו (31) משלי ג, ו.

ה. נוסף על הדגשת ענין הנצחיות בנוגע למשה רבינו (כנ"ל בארוכה) — ישנו ענין הנצחיות גם אצל דוד המלך:

בנוגע לדוד המלך נאמר³² "דוד מלך ישראל חי וקיים" (כפי שתיקנו לומר זאת בקידוש לבנה), שזהו ענין מיוחד שמצינו רק בדוד. — בנוגע ליעקב נאמר אמנם ש"יעקב אבינו לא מת"³³, ועד"ז בנוגע לאליהו ש"עלה בסערה השמימה"³⁴; אבל הענין ד"חי וקיים" מצינו רק אצל דוד. והפירוש ד"חי וקיים" הוא — כפשוטו — בכל הזמנים, ולא עוד אלא שהוא "חי וקיים" בתור "מלך ישראל",

— שהרי מ"ש "דוד מלך ישראל חי וקיים", הוא לא רק כדי ליתן סימן שידעו על איזה דוד נאמרו הדברים, שהרי יכולים ליתן סימנים אחרים, אלא הכוונה היא שהוא "חי וקיים" בתור "מלך ישראל", היינו, בזמן שהי' מלך על כל בני"י (ולא כמו בזמן שהי' מלך רק על חלק מבני"י)³⁵ — והיינו, שגם בשעה ששלמה הי' מלך, ולאחריו רחבעם בן שלמה, הנה אע"פ שמלכות שלמה היתה יכולה להתחיל רק לאחר הסתלקות דוד, מ"מ, גם אז הרי הוא "חי וקיים" — באופן תמידי, ללא הפסק בינתיים — בתור "מלך ישראל".

ושני ענינים בזה: (א) שמעלת דוד שהוא "חי וקיים" היא בגלל בני"י, ע"ד האמור בנוגע למשה רבינו "כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל"³⁶, (ב) שלהיותו "מלך ישראל", הרי הוא ממשיך אצל כל בני"י ענין המלכות — שהרי "עבד מלך מלך"³⁷, ובאופן ד"חי וקיים".

ו. והענין בזה:

ענינו של המלך הוא — "אשר יוציאם ואשר יביאם"³⁸, וכל עניני המדינה מתנהלים ונחתכים על פיו, ועד עדי כך, שמציאותם של אנשי המדינה אינה מציאות בפני עצמה, אלא היא מציאות המלך, שלכן, המורד במלך — ללא נפק"מ אם עובר על ציווי חמור או ציווי קל, ועד אפילו "מחוי במחוג קמי מלכא"³⁹ — ענשו היפך החיים⁴⁰, שזהו עונש ע"פ תורת אמת, לפי שלאמיתותו של דבר נוגע קיום ציווי המלך לעצם מציאותו⁴¹. והיינו, שאין זה כמו החיוב לשמוע בקול אביו או רבו, שאם אינו

(37) ספרי ופרשי דברים א, ז. ועוד.

(38) פינחס כז, יז.

(39) חגיגה ה, ב.

(40) רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ח.

(41) ראה גם תו"מ חע"ג ס"ע 230. וש"נ.

(32) ר"ה כה, א.

(33) תענית ה, ב.

(34) מלכים ב, א"א.

(35) ראה שמואל"ב ה, ה.

(36) ברכות לב, א. הובא בפרשי עה"ת

תשא לב, ז.

שהוא שם המפורש, שם העצם וכו'⁸⁶, שיש בו גילוי אלקות באופן נעלה יותר מאשר בכל שאר השמות.

וגם בנוגע לחילקי המדרגות שיש באלקות נאמר שבמקום שנמצא הרצון שם הוא נמצא, שלכן, הנה אע"פ שמקומם של השרפים הוא בעולם הבריאה, עולם הכסא⁸⁷, למטה מדרגת האלקות ש"על הכסא", מ"מ, כיון שיש להם רצון ותשוקה להגיע למעלה מבחי' אד' שיושב על הכסא, עד לבחי' שם העצם כו', קובעת תורת אמת שרצונם אכן מעמיד אותם במקום זה — "שם הוא נמצא", ולכן "שרפים עומדים ממעל לו".

וכיון שענין זה נאמר בתורה, הרי זה שייך לא רק למלאכים ושרפים כו', אלא גם לכל אחד מישראל, שבכחו ויכלתו להעמיד את עצמו במעמד ומצב נעלה יותר — ע"י הרצון, כיון שבמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא; ולא רק בדרגת הנבראים, להתעלות מהדרגא ד"חוטב עציץ" לדרגא ד"ראשיכם שבטיכם", אלא גם במדרגות שבאלקות, בדוגמת הענין ד"שרפים עומדים ממעל לו".

יא. ועפ"ז מובן שגם אצל הבעש"ט מודגש ענין הנצחיות, כמו אצל דוד ומשה:

ענין של שינויים אצל איש ישראל (מאיזו סיבה שתהי', מצד מקומו, מצד החינוך וכו') — שייך רק מצד כחותיו ועניניו הגלויים, בלימוד התורה וכו', אבל לא מצד עצם מציאותו; ולכן, כשפוגשים יהודי שחסר אצלו בענין הקבלת עול ובקיום המצוות בהידור כו', ושואלים אותו: היתכן?! — עונה שזהו באשמת גשמיות העולם שמסכיבו, הפרעת בני הבית או בגלל ש"שאור שבעיסה מעכב"⁸⁸, אבל מצד רצונו — רוצה באמת לקיים רצון ה'.

ולכן הדין הוא ש"גט המעושה בישראל כדין כשר"⁸⁹, כלומר, "מי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו ולא רצה לגרש, בית דין של ישראל .. מכין אותו עד שיאמר רוצה אני, ויכתוב הגט, והוא גט כשר"⁹⁰ [ועד"ז בנוגע לקרבנות: "יקריב אותו"⁹¹, מלמד שכופין אותו, יכול בעל כרחו, ת"ל לרצונו⁹¹, הא כיצד, כופין אותו עד שיאמר רוצה אני"⁹²], ועד שגם "אם הכוהו

(86) סוטה לח, א. סנהדרין ס, א. רמב"ם

הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב. הל' ע"ז פ"ב ה"ז

ובכס"מ שם. מו"נ ח"א פס"א ואילך. פרדס

שי"ט בתחלתו. עיקרים מ"ב פכ"ח.

(87) ראה תו"מ סה"מ ניסן ס"ע קס. וש"נ.

(88) ראה ברכות יז, א.

(89) גיטין פח, ב.

(90) רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

(91) ויקרא א, ג.

(92) ר"ה ו, א. וש"נ. רמב"ם הל' מעה"ק

פי"ד הט"ז.

המלך, אלא הוא בעצמו הגיע אליו כו', ע"ד שכל אחד מישראל יכול לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב⁷⁷.

וזהו גם הביאור בנוגע להנהגת רבותינו נשיאינו, שלפעמים אומרים דברים בשם אומרם ולפעמים לא, ולדוגמא בספר התניא, שיש ענינים שכותב עליהם "שמעתי ממורי ע"ה"⁷⁸, ויש ריבוי ענינים שאינו מביא בשם אומרם — שאף שבודאי יש בתניא ריבוי ענינים שכתב רבינו הזקן מעצמו [שהרי ח"ו לומר שזהו רק ליקוט בלבד ("לקוטי אמרים מלוקטים מפי ספרים ומפי סופרים כו'"), ללא חידושים משלון], הרי יש שם גם כו"כ ענינים שמצינו בתורת הבעש"ט והרב המגיד בסגנון דומה כו', ואעפ"כ לא הביאם רבינו הזקן בשם אומרם (ועד"ז מצינו אצל גדולי ישראל שלפני רבינו הזקן) — כי, החיוב לומר בשם אומרם הוא בשעה שאומר זאת רק בגלל ששמע מרבו, משא"כ כשאומר זאת לאחר יגיעתו וכו' עד שהענין נתאחד ונתעצם עמו (נוסף לכך שכללות ענין ההבנה והשגה הוא באופן של "יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל בגשמיות כו"⁷⁹), ונעשה ענין שלו⁸⁰. ומזה מובן גם בנוגע למאמר במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא, שבכל המקומות שראיתי (אף שלא ראינו אינו ראוי) הובא (סתם או) בשם הבעש"ט — לפי שנעשה אצלו ענין עצמי.

י. והענין בזה:

תורת הבעש"ט הנ"ל נאמרה בקשר לתירוץ הקושיא בפסוק⁸¹ "שרפים עומדים ממעל לו", איך אפשר שיהיו השרפים עומדים ממעל לו, היינו, ממעל לבחי' אד', שנאמר לפני⁸² "ואראה את אדני יושב על כסא רם ונשא" — לפי שמחשבתם ורצונם בהשגתם הוא בבחי' קדוש ומובדל שזהו למעלה משם אד', לכן ה"ה כאילו עומדים שם.

ומזה מובן, שהענין דמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא, הוא לא רק ביחס למדרגה הכי נעלית שבנבראים, אלא גם ביחס למדרגות באלקות. ובהקדמה — שבאלקות יש כו"כ מדריגות, החל ממה שמצינו בפשטות הכתובים שהקב"ה נגלה בים כגבור מלחמה ובמ"ת כזקן מלא רחמים (שלכן הוצרך לומר "אנכי הוא אשר הוצאתיך מארץ מצרים ועל הים"⁸³), וכפי שמצינו שע' שמות יש להקב"ה⁸⁴, ועד לחילוקים שבין ז' שמות הקדושים שאינם נמחקים⁸⁵, כמו החילוק בין שם אד' לשם הוי',

מקיים ציוויו, הרי זה חסרון בענין פרטי, אבל לא בענין שנוגע לעצם מציאותו; משא"כ אם אינו מקיים ציווי המלך, הרי זה ענין שנוגע לעצם מציאותו, והיינו לפי שכל המציאות של בני המדינה היא מציאות המלך.

ולכאורה אינו מובן: איך אפשר לומר שכל המציאות של בני המדינה היא מציאות המלך — בה בשעה ש"ממך⁴² הכל"?! —

ויוכן בהקדם ענינו של המלך עצמו⁴³:

מחד גיסא — הוא בתכלית התוקף, שהרי "מלך פורץ גדר"⁴⁴ (שזהו אמנם בנוגע לענין פרטי להלכה, אבל זוהי הסתעפות מעיקר ענינו של המלך שהוא למעלה מגדרים והגבלות כו'), ועד ש"אמר מלכא עקר טורא"⁴⁵.

ומאידך גיסא — הוא בתכלית הביטול לאלקות, כפי שמצינו בנוגע לתפלה, שאף ש"המתפלל כשהוא כורע כורע בברוך וכשהוא זוקף זוקף בשם"⁴⁶, הנה "המלך כיון שכרע שוב אינו זוקף"⁴⁷, וטעם הדבר — דלכאורה, הנהגה זו, שבשעה שכל העם זוקף, הנה המלך עדיין כורע, היא היפך תוקף המלכות — לפי שדוקא ע"י הביטול לאלקות בתכלית ("כיון שכרע שוב אינו זוקף") נעשה תוקף ענין המלוכה, כיון שכל מציאותו של המלך היא להמשיך בעולם גילוי מלכותו של הקב"ה — "ה' מלך גוי"⁴⁸ ימלוך לעולם ועד" — באמצעות בשר ודם שכל מציאותו אינה אלא התגלות מלכותו של הקב"ה⁴⁹.

וענין זה מודגש במיוחד אצל דוד המלך — כמבאר בקבלה וחסידות⁵⁰ שענינו של דוד המלך הוא ספירת המלכות (וכידוע שמה שאינו חכמה עילאה, ודוד ענינו חכמה תתאה, שזהו"ע ספירת המלכות), ועוד יותר משלמה, שענינו חכמה שבמלכות, ואילו עצם ואמיתת המלכות הוא ענינו של דוד.

וזהו שמצינו גבי דוד, שעם היותו מלך ישראל שהוא בתכלית התוקף, ה' בתכלית הענוה והשפלות, ועד ש"אם לא שויתי ודוממתי"⁵¹, בבחי' דומם, ומצד הביטול שלו לאלקות ה' "מפזז ומכרכר לפני ה'". לעיני אמהות עבדיו.. (כ) אחד הרקים"⁵², באמרו, "ונקלותי עוד מזאת וגו'"⁵³.

(48) שלח, טו, יח.

(42) דברי הימים א' כט, יד.

(49) ראה גם לקו"ש ח"י"ז ס"ע 367 ואילך. חכ"ד ע' 104 ואילך.

(43) ראה גם שיחת שמחת ביה"ש תרצ"ב סט"ו. וש"נ.

(50) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ב (דרמ"צ קח, ב ואילך).

(44) פסחים קי, א. וש"נ. (45) ראה ב"ב ג, ב.

(51) תהלים קלא, ב.

(46) ברכות יב, סע"א. רמב"ם הל' ברכות פ"ה ה"י.

(52) שמואל ב' ו, טז.

(47) שם לד, ריש ע"ב. רמב"ם שם.

(53) שם, כב.

(82) שם, א.

(77) ראה תדבאר רפכ"ה.

(83) פרש"י יתרו כ, ב.

(78) פל"ה בהגה"ה. אגה"ק סט"ו.

(84) בעה"ט בהעלותך יא, טז.

(79) תניא פ"ה.

(85) שבועות לה, סע"א. רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ב.

(80) ראה גם תו"מ חע"ב ע' 173. וש"נ.

(81) ישע"י ו, ב.

ז. וענין זה ממשך דוד המלך לכל בניי — שגם אצלם יהיו ב' קצוות אלו:

בנוגע לעניני תומ"צ — צריך לעמוד בתכלית התוקף, ולהיות בטוח שבודאי יוכל למלא את שליחותו, ועד לאופן ש"אמר מלכא עקר טורא"⁵⁴, כולל גם בנוגע ליצה"ר ש"נדמה להם (לא "כחוט השערה" בלבד, ועאכו"כ לא כמו בדוד ש"הרגו בתענית"⁵⁵, אלא) כהר"⁵⁶ ("טורא"), והרי הפירוש ד"עקר טורא" הוא — לא שה"הר" מתבטל ממציאותו, כמו "עוקר הרים וטוחנן זה בזה"⁵⁷, שטוחן את ההר עד שנעשה כעפר, אלא שעוקר את ההר ממקומו ומעבירו למקום אחר — מצד הלעו"ז לצד הקדושה, שזהו אופן העבודה ד"בכל לבבך", "בשני יצריך"⁵⁸, באופן דאתהפכא חשוכא לנהורא⁵⁹.

אמנם, זהו רק בנוגע לעניני התומ"צ, וכן בנוגע לפעולה על הזולת כו', אבל בנוגע לענינים שלו — צריך להיות בתכלית הביטול כו'. וכמודגש גם בנוגע לענין הצדקה, שאין זה באופן שלכל לראש דואג לעצמו שיהיו לו מלבושי כבוד וזבח משפחה וכו', ואח"כ יתן מה שנשאר לצדקה, אלא אדרבה: הוא בעצמו מסתפק ב"קב חרובין"⁶⁰, כיון שאינו מציאות לעצמו כלל, וכל השאר נותן לצדקה⁶¹.

וענין זה שייך לכל אחד מישראל (שהרי דוד הוא מלך ישראל), בכל הזמנים, ובפרט בחג השבועות, יום ההילולא של דוד, ש"כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו" מתעלים לשרשם ומקורם כו', ומתגלים ומאירים בבחי' גילוי מלמעלה למטה (כמבואר באגה"ק⁶²), לכל אחד מישראל בעבודתו כו'.

וכאשר העבודה היא באופן כזה, אזי מתבטלים כל המניעות והעיכובים כו', ובאופן ש"גם אויביו ישרים אתו"⁶³, ועד שזוכים לקיום היעוד⁶⁴ "ועבדי דוד מלך עליהם גו' נשיא להם לעולם".

* * *

ח. בהמשך לב' הענינים של משה ודוד, תורה ומלכות, שנמשכים בכל הדורות לכל אחד מישראל (שיש אצלו ענין לימוד התורה, וכן ענין

(54) ראה גם תו"מ חע"ב ע' 48. וש"נ.
 (55) ראה תניא פ"א.
 (56) סוכה נב, א.
 (57) סנהדרין כד, א.
 (58) ואתחנן ו, ה ובספרי ופרש"י.
 (59) ראה זח"א ד, א. תניא ספ"י.
 (60) ברכות יז, ב. וש"נ.
 (61) ראה סה"מ תרפ"ט ע' קלג. וש"נ.
 (62) סי' ז"ך וכ"ח.
 (63) משלי טז, ז. וראה ב"ר רפנ"ד.
 (64) יחזקאל לו, כד-כה.

המלכות) — ישנו גם הענין השלישי שבחג השבועות, שהוא יום ההילולא של הבעש"ט:

בנוגע לבעש"ט — שישנם אצלו ריבוי ענינים — ישנו ענין עיקרי שהובא בשיחת חג השבועות תש"ד⁶⁵ ("ויהי בשלושים שנה"⁶⁶): מורנו הבעש"ט אומר שבמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא⁶⁷.

ט. ובהקדמה:

תוכן הענין שבמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא — ישנו כבר בספרים שלפני הבעש"ט, וכפי שכבר צויין⁶⁸ המקור לזה בזהר⁶⁹: "אדם דאיהו מחשבה", ויש גם ראי' לזה בנגלה דתורה — מעירובי תחומין: "מי שצריך לילך ד' אלפים אמה לרוח אחת מרוחות העיר, שיניח מזון ב' סעודות בסוף אלפים מן העיר .. שדעתו של אדם ודירתו במקום מזונותיו הוא, וכיון שמזונותיו מונחים שם בין השמשות, הרי זה כאלו הוא עצמו שבת שם, ויכול להלך למחר ממקום עירובו אלפים אמה לכל רוח אע"פ ששבת ולן בבית"⁷⁰.

ואעפ"כ מובא ענין זה בשם הבעש"ט דוקא — לפי שהוא גילה והמשיך ענין זה באופן השייך לכל אחד בעבודתו בחיי היום-יום (ע"ד המבואר בענין "פתח ר"ש כו"⁷¹).

וע"ד שמצינו במאמר המשנה בפרקי אבות⁷²: "שמואל הקטן אומר בנפול אויבך אל תשמח וגו'" — דלכאורה אינו מובן⁷³: הרי זה פסוק מפורש במשלי⁷⁴, ולמה נאמר "שמואל הקטן אומר" — אך הענין הוא, שהפסוק במשלי הוא אחד מריבוי הענינים שאמר שלמה המלך, ואילו אצל שמואל הקטן הי' זה ענין מיוחד ועיקרי בשיטתו והנהגתו כו' (וע"ד הלשון בכ"מ: "הוא הי' אומר", שהי' רגיל תמיד לומר כן)⁷⁵.

ולא עוד אלא שענין זה התעצם עמו כל כך עד שנקרא על שמו, שלכן אינו צריך לאמרו בשם אומרו — אע"פ ש"כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם"⁷⁶ — כיון שאינו זקוק לקבל ענין זה משלמה

(65) שיחת ליל ב' דחה"ש בתחלתה (סה"ש תשי"ד ס"ע 132). וראה גם שיחת יום ב' דחה"ש תשי"ד ס"כ ואילך (תו"מ ח"יד ע' 37 ואילך).
 (66) יחזקאל א, א. וראה גם תו"מ ח"כ ע' 108. וש"נ.
 (67) ראה גם כש"ט בהוספות סמ"ח. וש"נ.
 (68) ראה גם אג"ק ח"ל ע' רטז בהערה ד"ה שמחשבתו.
 (69) ראה גם מד"ש על המשנה (בשם רבינו יונה ז"ל).
 (70) ח"ג רמז, ב. וראה הנסמן בפלח הרמון אמור ע' רכה.
 (71) שו"ע אדה"ז או"ח סת"ח.
 (72) ראה לקו"ש ח"כ ס"ע 74. וש"נ.
 (73) פ"ד מי"ט.
 (74) כד, יד"ח.
 (75) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 44. וש"נ.
 (76) אבות פ"ו מ"ו.